

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

Наукові праці МАУП, 2014, вип. 2(41), с. 87–90

Проведено аналіз стану захисту особистих персональних даних, що використовуються в діяльності правоохоронних органів України, і відповідного законодавства України, як складної системи.

На сьогодні одним з найактуальніших питань держави є захист приватних даних. Зважаючи на те, що діяльність правоохоронних органів України насамперед пов'язана з використанням певних відомостей та обробкою персональних даних про особу, що виконується у практичних підрозділах цілком або частково із використанням автоматизованих засобів, розголошення відповідних відомостей може заподіяти шкоди фізичним та юридичним особам. Тож специфіка діяльності правоохоронних органів потребує забезпечення надійного збереження інформації.

У Конституції України зазначається, що без згоди особи не дозволяється збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації, але законодавство України передбачає використання приватної інформації про особу у випадках, визначених законом, і тільки в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини [1].

Виходячи з цього, проаналізуємо законодавство України щодо захисту персональних даних з обмеженим доступом та внесемо пропозиції щодо вдосконалення захисту бази персональних даних, яка в цілому приведе до істотних змін як у правовому полі держави, так і в структурі функціонування правоохоронних органів.

Згідно з Законом України “Про інформацію” інформація поділяється:

- 1) на відкриту інформацію;
- 2) інформацію з обмеженим доступом (конфіденційну) [2].

До конфіденційної інформації належать відомості про приватні дані фізичної особи, а саме дані про її національність, освіту, сімейний стан, релігійні переконання, стан здоров'я, відомості про її майновий стан та інші персональні дані, поширення яких можливе лише за згодою особи, що передбачено законодавством України за умов, якщо інформація не належить: до професійного, ділового, виробничого, банківського і комерційного характеру.

Відповідно до Закону України “Про державну таємницю” [3] до таємної інформації належать відомості, які містять інформацію, що становить державну таємницю, розголошення якої може заподіяти шкоди особі, суспільству, державі.

Отже, варто зазначити, державна таємниця — це насамперед вид секретної інформації, що включає в себе певні дані держави в усіх сферах діяльності, розголошення та розповсюдження яких може заподіяти шкоди національній безпеці України.

На сьогодні вчені у своїх дослідженнях значну увагу приділяють окремим аспектам у сфері законодавства щодо захисту персональних даних як найбільш складної системи, сукупності взаємозумовлених елементів. Завдання полягає в аналізі проблем організаційно-правового захисту персональних да-

них у правоохоронних органах та пропозицій щодо його вдосконалення.

Наприклад, деякі дослідники вважають, що “захист” виявляється у протидії незаконним порушенням та обмеженням прав та свобод, їх попередження, а також у відшкодуванні заподіяного збитку [6].

І. В. Ігонін захист приватних даних класифікує:

1) заходи щодо виявлення, припинення та розкриття правопорушень, що посягають на права особи; юридичну відповідальність;

2) компенсаційно-відновлювальні заходи, що пов'язані з покриттям витрат майнової і моральної шкоди, заподіяної суб'єкту в результаті посягань на його права [7, 13–14].

Отже, для надійного захисту приватних даних про особу в діяльності правоохоронних органів України передусім необхідно розробити якісне законодавство щодо захисту персональних даних про особу та протидії поширення інформації, що використовується в службовій діяльності, зважаючи на досвід зарубіжних країн, яке відповідатиме сучасному демократичному суспільству та не порушуватиме права громадян України.

Закон України “Про захист персональних даних” зазначає, що поширення інформації про персональні дані про особу здійснюється тільки за згодою суб'єкта персональних даних; використання та поширення інформації без його дозволу відбувається лише в тих випадках, коли це передбачено вищезазначеним законом або якщо ця інформація необхідна в інтересах держави, національної безпеки, економічного добробуту та прав людини [4].

Аналізуючи законодавство України щодо захисту персональних даних та міжнародні стандарти у сфері захисту персональних даних, необхідно зауважити, що відмінність полягає в тому, що правоохоронні органи України більше ставлять акцент на важливість здобуття та використання приватних даних про особу для службової діяльності, відтак спостерігається тенденція порушення особливих та додаткових правових гарантій захисту персональних даних під час обробки інформаційних відомостей, у чому і виявляється порушення конституційних прав осіб.

Необхідно підкреслити, що дія законодавства України не поширюється на відносини, що пов'язані з охороною комерційної та банківської таємниці й іншої конфіденційної інформації (якщо вони одночасно не є державною таємницею). Інформація, що становить державну таємницю, відрізняється за ступенем таємності, що являє собою категорію, яка характеризує важливість такої інформації, ступінь обмеження доступу до неї і рівень охорони її державою.

За ступенями таємності інформація поділяється на:

1) особливої важливості. До неї належать відомості, розголошення яких може негативно вплинути на якісний стан військово-економічного потенціалу і державної безпеки України чи заподіяти серйозної шкоди її політичним інтересам;

2) цілком таємну. До цілком таємної належить інформація, що становить державну таємницю, але не віднесена до категорії особливої важливості;

3) таємну. До таємної належить інформація у сфері виробництва, науки, управління, розголошення якої може заподіяти шкоду Україні;

4) для службового користування. Це відомості обмеженого поширення, що не віднесені до державної таємниці, але їх відкрите використання в силу різних обставин визнане недоцільним.

Одним з найголовніших завдань держави є захист та охорона національної безпеки та інших державних інтересів, що пов'язано з віднесенням певної інформації до державної таємниці. Інформація вважається таємною від часу опублікування зводу відомостей, що становлять державну таємницю, до якої віднесено цю інформацію чи зміни до неї. Звід відомостей, що становлять таємну інформацію, покладається завданням Служби безпеки України на основі рішень державних експертів з питань таємниць. На підставі мотивованого рішення державного експерта з питань таємниць інформація належить до державної таємниці, що оформлюється з його власної ініціативи чи за зверненнями керівників підприємств, установ, організацій [2].

Відносини, що виникають у службовій діяльності правоохоронних органів України, зазначаються та регулюються Законом України “Про захист персональних даних”, вони пов’язані з захистом персональних даних та відомостей під час обробки відповідної інформації. Аналізуючи службову діяльність правоохоронних органів України, слід зробити висновок, що взагалі не вбачається жодних попереджень та обмежень щодо поширення приватних даних про особу в галузі дії на функціонування правоохоронних органів зі створення інформаційно-технологічних баз персональних даних для використання та обробки цих персональних даних.

Отже, необхідно розробити детальне положення щодо охорони і захисту персональних даних інформації в комп’ютерних системах у службовій діяльності правоохоронних органів України. У цьому положенні має бути детально зазначено:

- 1) чітке нормативне закріплення порядку проведення робіт і надання послуг зацікавленим особам у сфері інформаційної безпеки;
- 2) нормативно-правова база інформаційних відносин у суспільстві, чітка регламентація механізмів забезпечення прав громадян;
- 3) забезпечення захисту інформації від неправомірного доступу до інформації з обмеженим доступом;
- 4) порядок виконання посадовими особами своїх функціональних обов’язків щодо забезпечення персональних даних у службовій діяльності;
- 5) охорона персональних даних у базі персональних даних;
- 6) мета обробки персональних даних у цій базі даних, встановлення складу цих даних та процедури їх обробки;
- 7) порядок забезпечення приватних даних про особу при використанні технічних засобів, передачі, обробки та зберіганні інформації службового користування;
- 8) відповідні завдання з контролю за дотриманням правоохоронними органами відповідних вимог законодавства щодо

використання та обробки персональних даних покласти на Державну службу України з питань захисту персональних даних;

- 9) відповідальність посадових осіб за розголошення та поширення персональних даних про особу, яка становить службу таємницю;
- 10) поліпшення системи технічного захисту секретної інформації, яка б відповідала сучасній інформаційній безпеці.

На правоохоронний орган — прокуратуру — законодавство України покладає завдання щодо здійснення нагляду за додержанням і застосуванням законів [5]. Працівники правоохоронних органів прокуратури мають право доступу до документів і матеріалів, які необхідні для проведення службових перевірок, на письмову вимогу керівництва, і якщо їм трапляється інформація, що містить комерційну таємницю, або інформація з обмеженим доступом, то необхідно отримувати доступ до державної таємниці за відповідною формою грифу таємності.

Отже, важливим завданням залишається приведення законодавства України у відповідність до вимог сучасної демократичної держави, яка насамперед не буде порушувати права й обмежувати громадян України та накопичувати і поширювати приватні дані без їх відома. Виходячи з цього, необхідно створити бази персональних даних для службового використання з метою накопичення інформації для поліпшення роботи правоохоронних органів України в усіх сферах діяльності, та створити систему захисту персональних даних для застосування в усіх сферах діяльності, які спрямовані на захист законних інтересів держави і прав громадян. Покласти завдання на Державну службу України з питань захисту персональних даних відносно контролю діяльності правоохоронних органів України щодо дотримання вимог законодавства під час використання, обробки, поширення та зберігання персональних даних, зокрема, виявляти у відповідних правоохоронних органах порушення вимог законодавства, притягувати працівників до відповідальності та звітувати у засобах

масової інформації про проведену роботу і виявлені порушення.

Література

1. Конституція України. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

2. Про внесення змін до Закону України "Про інформацію" від 13.01.2011 № 2938-VI // Верховна Рада України. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2938-17>

3. Закон України "Про державну таємницю" // ВВР України. — 1994. — № 16. — Ст. 93.

4. Закон України "Про захист персональних даних". — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>

5. Закон України "Про прокуратуру". — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>

6. Общая теория прав человека / Рук. авт. кол. и отв. ред. Е. А. Лукашевой. — М.: Норма, 1996. — 520 с.

7. Игонин С. В. Институт личной неприкосновенности работников правоохранительных органов в законодательстве современной России: Автореф. дисс. канд. юрид. наук. — М., 2000. — 22с.

Необхідно створити систему захисту персональних даних для застосування в усіх сферах діяльності, які спрямовані на захист законних інтересів держави і прав громадян. Покласти завдання на Державну службу України з питань захисту персональних даних відносно контролю діяльності правоохоронних органів України щодо дотримання вимог законодавства під час використання, обробки, поширення та зберігання персональних даних.

Необходимо создать систему защиты персональных данных для применения во всех сферах деятельности, которые направлены на защиту законных интересов государства и прав граждан. Возложить задачу на Государственную службу Украины по вопросам защиты персональных данных относительно контроля деятельности правоохранительных органов Украины и соблюдения требований законодательства при использовании, обработке, распространении и хранении персональных данных.

It is necessary to establish a system of protection of personal data for use in all areas that are designed to protect the legitimate interests of the state and the rights of citizens. Add a task to the State Service of Ukraine on protection of personal data concerning the control of law enforcement Ukraine concerning compliance during use, processing, storage and dissemination of personal data.

Надійшла 12 березня 2014 р.